

jednostanski opazovavec, da takisto lahko trpimo v bodočih dneh, kakor smo v preteklih časih! Vse upoštevanje in spoštovanje smo si priborili slovenski učitelji sami, priborili smo vse to tudi po svojem ugledu in vplivu koleginjam svojim, izmed katerih pa nekatere ne vedo ničesar o tem, nego mislijo najbrže, da nam je prišlo vse to samo ob sebi, kakor misli dete o darilih, ki jih zagleda ob jutru Svetega dneva pod pozlačenim drevescem božičnim!

A dete se kmalu nasiti svojih igrač. Ker nima jasne razuma, jih ne zna ceniti, nego jih zdrobi in razmeče po sobi, po veži in pred hišo — pomeče jih na cesto! In takisto mislijo nekatere izmed našega stanu, ki nas stavijo s samohvalo v temno ozadje, a ne pomislijo, da bi brez nas ne bilo njih in da bi ne imele nikake moči brez tega, kar smo priborili učitelji svojemu stanu. Ogorčene in razjarjene so na nas, da so nas — ko bi bili med njimi — hotele celo nekega zimskega dne pometati iz zakurjene sobe na zasneženo ulico! Toda mi nismo taki, četudi časih privihamo rokave ter se široko razkoračimo in z rokami v bokih kličemo na boj, da se izkaže, komu sodi zmaga in pravo. To napako imamo: odkritosrčni smo proti vsakomur in ne bojimo se nikogar „izvan Boga jedinoga.“ Zatorej pa moramo reči tudi ob tej priliki, da se polasti človeka zla volja tem bolj, če se kdo zmisi in začne iskati prepira brez povoda in vzroka — morda iz same nagajivosti, ali Bog vedi zakaj — ter skuša zanetiti ogenj brezplodnega praskanja v onih vrstah, ki so korakale skupno in to krepko in odločno dalje proti zmotru — jedni naprej — po krompir v ogenj — druge lepo za njimi. A dospeli bi vsi skupaj k zaželenemu koncu!

Namenil sem se, gospoda moja, da vam izpregovorim nekoliko besed o naši stanovski organizaciji. Povedal sem že s prejšnjimi besedami posredno prvi paragraf — prvi, najglavnejši, rečem lahko, jedini paragraf onih pravil, ki nas morejo organizovati. Bog mi priča, da ne mislim, da nismo organizovani že danes tako, kakor malokateri stan. Pomisliti treba samo, da smo se razvijali in razvili sami ob sebi, da nismo imeli ves čas nikakih ugodnosti in sredstev, ki bi nam pomagale na mesto, na katerem stojimo danes. Drugim stanovom — razen delavskemu — stoje ob strani razni faktorji, ki ga dvigajo sami in mu ustvarjajo sami ugodnejše socijalno stališče. Pri nas ni tega! Združili pa smo se sami tesno med seboj, ustvarili smo mogočen val, ki se drevi naprej, ob katerega sili padajo glave naših nasprotnikov, val, ki nas nese dalje in dalje in ki bo privedel potomce naše — če bodo vstrajali v tem, kar smo započeli mi — v varno pristanišče, kjer bodo mogli delati mirno k napredku in višku našega ljudskega šolstva.

Složimo se, združimo se, zjedini se nerazrušno, nerazrušnejše kot doslej — to je sveto pravilo svetega našega zakona, ki mu mora ukloniti glavo vsak in vsaka, ki hoče ostati v naših vrstah! Kako bi dejal? Zvežimo se nerazvezno tako, kot je bil spleten gordiški voz! Kdor neče biti nit v tem vozlu, tega ne moremo šteti med svoje, ta mora iz naših vrst, pa naj bo potlej ta ali ona!

A vsekakor je koristno, da se poznamo med seboj. Razjasni naj se! Tisti, ki se ne strinjajo z nami, naj so potem učitelji ali učiteljice, na jedno stran, mi, ki smo jedini v mislih, ki odobrujemo početje, katero nam more koristiti vsestranski, stopimo na drugo stran! Tudi do

zadnjih časov nismo bili toliko optimistiškega mišljenja, da se islagamo vsi v vsem, kolikor nas je učiteljski kruh, a molčali smo dokaj tiho! Sedaj pa, ko je vrgel ta ženski Paris našega veka in našega stanu prepirno jabolko v naše vrste, sedaj pa bomo ravnali drugače — odločno, ker le odločnost je znak moštva, brezobzirno, ker popustljivost, mehkoča omehkuži človeka in mu oslabi značaj. A kaj hočemo, če smo brez značaja? Bodimo moški vsi! Tudi ženska je lahko moška. (Konec prih.)

XXIX. občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Slovensko učiteljstvo se zaveda leto za letom bolj svoje naloge. Temu so najboljši dokaz mnogobrojno obiskovana zborovanja posameznih učiteljskih društev in lep dokaz temu je bilo tudi 29. glavno zborovanje „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ dne 28. m. m. Točno ob napovedani uri je bila prostorna dvorana „Narodnega doma“ napolnjena.

Društveni predsednik, gosp. nadučitelj **Janko Likar** otvori zborovanje ter prisotne nagovori tako-le:

Slavni zbor!

Otvorjati mi je kot sedanjemu predsedniku „Slov. učiteljskega društva“ današnje zborovanje! Po stari navadi se pozdravljajo zborovatelji ob tej priliki. Tudi jaz storim isto ter kličem vsem navzočim iz vsega srca: Bog Vas sprimi!

Prepričan sem bil, da se bode Vas od blizo in daleč mnogo zbralo, a da se bode Vas sešlo tako število, tega ni pričakoval nihče.

Bodite preverjeni, dragi tovariši in cenjene tovarišice, da vemo ljubljanski učitelji ceniti Vašo požrtvovalnost in Vašo stanovsko zavest. V čast Vam je, da se pri vseh neugodnih razmerah ne ustrašite niti stroškov niti daljnega pota, temveč, da odstranite vse ovire ter prihajate sem, da se z nami vred potegujete za naše pravice in za prospeh šolstva. S tem dokazujete, da ste žive veje našega drevesa, živi in delavni udje našega društvenega telesa!

Vsako društvo bi bilo primerjati drevesu. Društveni odbor je deblo, a to deblo samo na sebi bi strohnelo, ako bi ne imelo korenin, katere mu dovajajo potrebnega soka, ki se spreminja v cvet in sad. Društvo je podobno električnemu motorju, kateri leži mrtev in nedelaven, ako vanj ne prihaja po žicah električni tok.

Častiti tovariši! Tudi naš odbor bi sčasoma opešal in zaspal, njegovo delovanje bi ponehalo, ako bi se od Vas ob priliki našega občnega zbora ne navzemalet leto za letom onega navdušenja, katero Vam polni Vaše duše, ako bi se ob takih prilikah med nami ne zbujala medsebojna ljubezen — ljubezen do svojega trpečega brata. Zdi se mi, da se ob takih zborovanjih združuje ves Vaš stanovski ponos in stanovska zavest, vsa Vaša kolegijska ljubezen, vse Vaše pametne misli in zdrave ideje v odboru in da je le vsled tega odboru mogoče navdušeno, vstrajno in vspešno delovati v prid in blagor nas vseh.

Tudi dosedanji odbor je storil, kar je storil, le vsled tega, ker je vedel, da ima Vas na svoji strani, ker je bil prepričan, da zasledujete Vi naše delovanje z vsem

zanimanjem, in če imamo pokaziti danes kaj uspehov, niso ti uspehi toliko naša zasluga, temveč oni so plod Vaše stanovske zavednosti.

Dokler bodo med slovenskim učiteljstvom taki odnosi, delal bode odbor z veseljem in unemo in njegovo delovanje ne bode brezuspešno. Tudi sedanji odbor ima dobro vest ter zamore danes brez strahu stopiti pred Vas ter Vam podati svoj račun.

V poročilu g. tajnika in g. blagajnika podala se bode Vam celotna podoba našega delovanja in našega gmotnega stanja. Meni bodi dovoljeno, da Vam le v kratkih potezah, le v obrisih podam podobo našega društvenega življenja.

Ranjki Praprotnik — blagega spomina — odgovarjal je vedno na vprašanje: zakaj da ne piše „Učit. Tov.“ bolj odločno in samostojno, da je „Učit. Tov.“ odvisen popolnoma od č. duhovščine in da mora list prenehati, kakor hitro ga popusti č. duhovščina. Mi smo zmajevali z rameni in mu verjeli. Zavest, da je izdavanje našega glasila odvisna jedino le od č. duhovščine, ležala je kakor mōra nad nami, in „Učit. Tov.“ se je odlikoval še naprej z ono neodločnostjo, koja nikakor ni bila umestna za list, kateri ima zagovarjati interese našega stanu.

Dva članka lanskega letnika pa sta razpršila ono meglo, katera je ovirala naše delovanje; povzročila sta krizo, ob kateri se je moralo pokazati, ima li naš list od nas samih dovolj življenske moči. Vsa č. duhovščina — z malimi častnimi izjemami — se je odpovedala — a vendar ni bilo treba „Učit. Tov.“ prenehati — nasprotno: ojačil se je, prikupil se slovenskemu učiteljstvu in pristopilo je toliko novih naročnikov, da jih imamo sedaj več, kakor smo jih imeli.

Da so pa razmere take, kakoršne so, je zasluga Vaše stanovske zavednosti, v prvi vrsti pa zasluga našega vrlega urednika, Jakoba Dimnika.

Ker pa nasprotniki naši, kadar napadajo našega urednika, radi trdijo, da piše Dimnik le v svojem imenu, da njegove ideje niso naše ideje, da nima za sabo slovenskega učiteljstva, ter da je popolnoma osamljen, zdi se mi potrebno, da se pokaže javno Vaše mnenje, da se pokaže javno naša solidarnost. Zato pozivljem Vas, da blagovolite oni gg. tovariši in častite tovarišice, kateri se v obče strinjate s pisavo „Učit. Tov.“, vzdigniti roke ter izreči zaupanje, priznanje in zahvalo g. Dimniku. (Se je zgodilo jednoglasno. Poročevalec.)

Odbor stopa z lahko vestjo pred slavni občni zbor, ker ve, da je storil, kolikor je bilo v njega slabih močeh. V prvih sejah pečal se je s preosnovno naših pravil. Lanski občni zbor naložil nam je namreč nalogo, da naj preustrojimo naše sedanje društvo v deželno zvezo kranjskih okrajnih učiteljskih društev, ter poprosil gg. Jelenca in Letnarja, da blagovolita sestaviti nova pravila. Ta dva gospoda — oziroma g. nadučitelj Letnar — je podal odboru načrt novih pravil, vendar se pa nismo mogli zjediniti o tej stvari. Odbor je prišel do prepričanja, da je najboljša, če ostane vse pri starem; prvič zato, ker še nimajo vsi okraji svojih okrajnih učiteljskih društev, drugič pa tudi za to, ker ima po sedanjih pravilih vsak ud pravico, pri občnem zboru govoriti in glasovati, pri kranjski zvezi okrajnih učiteljskih društev bi pa imelo glavno besedo le 12 delegatov; gotovo pa je, da več oči več vidi, več ljudi več ve, gotovo je, da če je več glav, je več misli pa tudi več volje.

Pri naslednjih odborovih sejah bavili smo se z izboljšanjem našega materialnega stanja. To je ona stara pesem, katera se, žali Bog, čuje vedno iz ust slovenskega učiteljstva. Sestavila se je spomenica, katero je deputacija osebno izročila g. deželnemu glavarju. Odbor je napravil tudi korake pri referentu deželnega odbora, pri deželnem in državnem poslancu g. Povšetu. Oba gospoda sta deputacijo sprejela jako prijazno ter jo zagotavljala, da se gotovo kaj stori za kranjsko učiteljstvo. Zboljšati nam hočejo plače po zadržilu g. Povšeta za 40—50.000 goldinarjev. Obžalovati je le, da se niso ozirali na to, da bi vpeljali status.*) Vendar pa še nismo izgubili vsega upanja. Kakor smo pozvedeli izza kulis, sestavlja tudi visoki c. kr. deželni šolski svet načrt,**) kako bi bilo regulovati naše plače, in ta načrt hoče vvesti — status. V tem načrtu se nasvetuje naslednje:

Napravijo naj se štirje plačilni razredi — 800, 700, 600 in 500 gld. letne plače. V prvem plačilnem razredu (800) bi bilo 10% vsega učiteljstva in to po starosti. Ako vzamemo, da je na Kranjskem 600 učiteljskih oseb, prišlo bi 60 po službenih letih najstarejših učiteljev v I. plačilni razred.

V drugem plačilnem razredu (700 gld.) bilo bi jih 20% t. j. primeroma 120 učiteljskih oseb.

V tretjem razredu bilo bi jih 30% t. j. primeroma 180 učiteljskih oseb. Ostanek bi bil v četrtem plačilnem razredu.

Odstotki bi se ne smeli prekoračiti. Le tedaj, ako bi n. pr. v prvem plačilnem razredu kdo umrl ali pa šel v pokoj, bi se povišal službeno najstarejši učitelj iz II. plačilnega razreda v I. plačilni razred in naj službuje kjerkoli.

Ako bi se sprejel ta načrt, pomagalo bi se pač nekaj kranjskemu učiteljstvu, vendar bi ne bilo še tako plačano, kakor zasluži.

Naj bode pa že, kakor hoče; mi se trdno zanašamo, da naša spomenica ne bode brez uspeha.

Kakor znano, je pa ravno ta spomenica povzročila razpor med nami in našimi častitimi kolegijami. Bodite prepričane, častite kolegije, da ni odbor nič slabega mislil pri sestavljenju spomenice. Ker se oblasti, katere nam režejo kruh, takoj prestrašijo, kadar nastopi učiteljstvo s kako prošnjo pred nje, ker se vedno upije, koliko stane šolstvo, oziroma učiteljstvo, za to je bil odbor mnenja, da bi ne bilo umestno, ako bi mi to storili, kar Nemeč imenuje „mit der Thür ins Haus fallen“. Zato smo postavili v spomenico za učiteljice za 150 gld. nižje plače. Saj vemo, da se dá kasneje tudi za cenjene tovarišice

*) Zadnje dni smo zvedeli, da se je tudi deželni odbor odločil za status in nasvetoval štiri plačilne razrede in sicer s 700, 600, 550 in 500 gld. V 1. razredu bi bilo 10% služeb, v 2. 20%, v 3. 40% in ostale v 4. razredu. Ljubljansko učiteljstvo bi dobivalo v 4. in 3. razredu 120 gld. stanarine, (torej za 30 gld. manj, kakor se je dovolilo lansko leto! To je res čudno izboljšanje! Uredn.) Učiteljstvo 2. in 1. razreda bi dobivalo 150 gld. in voditelji pa 180 gld. stanarine. V pokritje tega je namenjenih 50.000 gld. — Znano nam je mnenje kranjskega učiteljstva in odkrito povemo, da ostane vse učiteljstvo s takim „povišanjem“ plač še nadalje nezadovoljno ter ne bode mirovalo poprej, da se izboljša zdaj njega bedno sedanje gmotno stanje. Če se misli resno na izboljšanje, naj se izboljša toliko, da bo res kaj pomagano učiteljstvu in v ta namen je treba okroglih 100.000 gld. Uredništvo.

**) Ta načrt nam še precj ugaja, ker bi bilo z njim vendar nekaj pomagano, vsaj za toliko časa, dokler ne bodo učiteljske plače jednake plačam državnih uradnikov zadnjih dveh, oziroma treh razredov. Uredništvo.

kaj doseči, kakor hitro bi vsaj učiteljem zboljšali plače tolikanj, kakor bi zaslužili; to pa tudi veste, da smo mi bolj potrebni pomoči kakor Ve, ker imamo družino!

Nes pametno je torej bilo, zaradi tega pričenjati prepir z nami, saj slednjič vendar mi ne bomo odmerjali Vam plač. To, kar smo mi zapisali na popir, ostalo bode najbrže za Vas in za nas le na popirju; čemu kršiti torej slogo, katera nas je do sedaj tako lepo vezala.

Jaz upam, da je s tem prepir poravnán in da bomo zopet složno delovali za svoj ugled in za zboljšanje svojega stanja.

To je moje kratko poročilo o delovanju odborovem; natančneje boste lahko posneli iz poročila našega tajnika in blagajnika.

(Živahno ploskanje in odobravanje.)

(Dalje prih.)

III. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

(Dalje.)

Vseji dne 31. vinotoka pa je odbor v pomnožitev zgradbenega kapitala odobril po društvenem blagajniku g. Dimniku sestavljeni naš „gospodarski program“ (glej Učit. Tovariš). Dolžnost vsakega zavednega učitelja in učiteljice pa je, da tudi kupuje samo pri teh trgovcih, ki so na glasu, da imajo pošteno blago, katero nam — učiteljstvu — prodajajo s častno besedo po najnižji ceni. S tem bomo koristili sebi in društvu, zato le vedno „svoji k svojim“! Odbor pa je bil pri tem mnenja, da bi se dal tak program izpeljati tudi drugod po deželi, le resne volje in poskusiti je treba.

Dalje se je v tej seji sklenilo: 1. Izdati s pomočjo slovenskih pesnikov, pisateljev, glasbenikov in umetnikov „Almanah“ v proslavo 50 letnega vladanja Njegovega Veličanstva, presvetlega cesarja našega. To bi bilo ne le našemu društvu v korist, ampak tudi učiteljstvu našemu v čast in moralno podporo. 2. Izdajati mladinsko knjižnico pod imenom „Zabavni listi“, ki bi izhajali v poljubnem času, kadar bi se že prejšnji zvezek razprodal. Založnika in dokaj lepega in primernega gradiva smo si že preskrbeli; društvo pa bi pri tem ne imelo nobene škode, pač pa lep dobiček (5%), ako bi nas učiteljstvo podpiralo z naročili, česar se gotovo tudi nadejamo, saj bo le učiteljstvu v korist in čast.

Odbor pa je vršil svoj posel s toliko večjim veseljem, ker je videl, da ga učiteljstvo — do malih izjem! — tako požrtvovalno podpira. V prvi vrsti mi je tu omeniti učiteljstva vseh ljubljanskih mestnih šol, ki se je na odborovo vabilo lani in letos drage volje odkupilo novoletnih voščil našemu društvu v korist in zbiralo prostovoljne mesečne doneske, kar vse je dalo društvu čez 200 K dohodkov. Dalje je priredilo veselico nam v korist: 1. Učiteljstvo v Starem trgu pri Ložu s čistim dohodkom 50 K. 2. Učiteljstvo ilirsko-bistriškega okraja s čistim dohodkom 63-64 K. 3. Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj 50 K kot čisti dohodek „Zavezinega“ koncerta v Celju. In končno nam je hvaležno in pohvalno omeniti naših najmlajših tovarišev in tovarišic, ki so kot abiturijenti priredili našemu društvu v korist „akademijo“, ki se je ne samo krasno in častno izvršila, ampak tudi donesla našemu društvu 100 K. Odkrito pa moramo reči, da smo

se še iz marsikaterega okraja nadejali prireditve takih veselic, a tolažimo se, da kar še ni, se lahko še izvrši. Nadejali smo se tudi, da bodo slavna okrajna učiteljska društva, kakor poprej k Ciril in Metodovi družbi, pristopila sedaj tudi k našemu društvu kot pokrovitelji, ker ti so naša najboljša opora. Žal, da ne moremo dosedaj imenovati niti jednega takega društva! Upamo, da nas slavna društva v prihodnjem letu ne pozabijo!

Naprosili in postavili smo dalje poverjenike za vsak sodni okraj z uljudno prošnjo, da bi nam pridobili kot letne člane vse ondotno učiteljstvo in še kakega prijatelja našega. Iz nekaterih krajev smo dobili v resnici lepe prispevke — iskrena hvala dotičnim poverjenikom! — iz mnogih pa ničesar. In vendar bi moral vsakdo izmed nas imeti toliko stanovske zavednosti in zanosa v sebi, da bi nas podpiral vsaj s članarino 1 gld.! Kolikor bolj se bomo zavedali te svoje dolžnosti napram temu nam toliko potrebnemu in koristnemu društvu, toliko prej nam bo mogoče kaj vspešnega storiti za naše sirote in otroke revnejših tovarišev naših. Zato se pa trdno nadjamo, da nam nihče ne odtegne svoje podpore, da tako z združenimi močmi dosežemo čim prej lepi in blagi namen našega društva.

Hvaležno se moramo spomniti pa tudi svojega sedaj že pokojnega tovariša Leopolda Cveka, ki se nas je še ob svoji skrajni uri spomnil in nam od svojih težko prihranjenih „žuljev“ zapustil 40 K. Tovariši, ohranimo ga v blagem spominu!

Pri tem pa ne smemo pozabiti ljubih in dobrih prijateljev svojih, ki nas tudi letos niso zapustili. Iz mnogih krajev naše domovine so nam prihajali lepi darovi in podpore od posameznikov in od posojilnic. V prvi vrsti pa mi je omeniti g. Karla Florjana, trgovca in posestnika v Kranju, ki je društvu daroval 100 gld. in tako postal tretji pokrovitelj našega društva. Sploh stoji mesto Kranj s svojo okolico vedno še v prvi vrsti naših podpirateljev — ondi imamo vse tri svoje pokrovitelje! — kar kaže, da zna ondotno prebivalstvo ceniti šolo in naše delo. Nakloni nam dobri Bog še mnogo takih prijateljev!

Dalje ne smemo tudi pozabiti naših dnevnikov, ki sta zbirala darove za naše društvo in nas sploh, kjer le mogoče, podpirala.

Vsem tem svojim prijateljem in podpornikom izrekamo tem potem svojo najiskrenejšo zahvalo. Bog plati!

Naše društvo šteje sedaj: 3 pokrovitelje, 1 ustanovnika, 100 rednih članov in 200 podpornikov.

To, gospoda, je naše skromno poročilo o delovanju odborovem v tem minulem letu. Iz njega razvidite lahko, da sta naša najvažnejša zastopa, visoki deželni zbor in slavni občinski zastop deželnega stolnega mesta Ljubljane, pripoznala potrebo, važnost in korist našega konvikta — a nekateri naši „mlačneži“ nočejo do danes še uvideti tega v osebni svoji zaslepljenosti; žalostno! — ter sta nam tudi obljubila izdatne podpore, kadar si društvo opomore toliko, da bode zgraditev poslopja osigurana. Zato pa se oklenimo tega društva z vso svojo dušo, z vsem svojim srcem in delajmo ter zbirajmo zanj v slogi in medsebojnem prijateljstvu, da nam bode mogoče naslednikom svojim zapustiti krasen spomenik stanovske svoje zavednosti, požrtvovalnosti in delavnosti — dogotovljen učiteljski konvikt! Zato rečem: „Trdno dajmo se skleniti, sloga pravo moč rodi!“ Delajmo: „Viribus unitis!“

(Sprejeto z navdušenjem.)

(Konec prih.)